

Päätettävä tässä kokouksessa

§ 453

Lausunto työ- ja elinkeinoministeriölle hallituksen esityksestä kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

HEL 2022-006117 T 03 00 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti antaa työ- ja elinkeinoministeriölle seuraavan lausunnon kotoutumisen edistämisestä annetuksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Yleiset kommentit kotoutuslakia koskevaan lakiehdotukseen

Kotoutuslain kokonaisuudistuksessa ehdotetut muutokset ovat erittäin merkittäviä Helsingin kaupungille ja sen kaikille toimialoille. Helsingin kaupungin keskeisin huomio liittyy palvelujen rahoittamiseen perustuen ulkomaalaistaustaisen väestön määrään ja muuttoliikkeeseen. Helsingin näkemyksen mukaan esitetty rahoitusmalli ei ota riittävällä tavalla huomioon Helsingin tai laajemmin pääkaupunkiseudun tarpeita, ja rahoitusmalli tulisi tältä osin korjata ennen lakiesityksen antamista eduskunnalle.

Näin suuren kokonaisuudistuksen yhteydessä olisi täytynyt tunnistaa niin uusien ehdotettujen kotoutuspalveluiden kuin kotoutumissuunnitelma-aikansa ylittäneiden palveluiden tarve sekä asettautumispalveluiden merkitys ja näiden rahoitus. Uudistuksessa on pyritty näiltäkin osin valtakunnallisiin ratkaisuihin sen sijaan, että uudistuksessa ja rahoitusmallissa olisi tunnistettu, että maahanmuutto ja kotoutumisen haasteet keskittyvät voimakkaasti pääkaupunkiseudulle.

Ulkomaalaistaustainen väestö on Suomessa harvinaisen keskittynyttä yhdelle kaupunkiseudulle. Helsingissä asuu noin neljäsosa Suomeen muuttaneista ja heidän lapsistaan, pääkaupunkiseudulla noin puolet. Vuoden 2021 lopussa Helsingissä asui 25 prosenttia Suomen vieraskielisistä, ja vieraskielisten osuus kaupungin väestöstä oli 17 %. Tuoreimman vieraskielisen väestöennusteen mukaan Helsingissä olisi vuonna 2030 kaikkiaan 122 904 vieraskielistä 18–64-vuotiasta henkilöä. Tämä tilanne ja sen kehittyminen ovat osin seurausta suorasta muutosta ulkomailta Helsinkiin sekä Espooseen ja Vantaalle, mutta myös aluksi seudun ulkopuolelle Suomessa asettuneiden siirtymisestä pääkaupunkiseudulle kotoutumisajan jälkeen. Kansainvälistä suojelua saaneiden sekä heidän perheenjäsentensä osuus kaikista ulkomailta syntyneistä on myös Helsingissä suurempi kuin koko maassa keski-

määrin. Monilla heistä on myös keskimääräistä suurempia vaikeuksia työllistyä, ja työvoimaan kuuluminen on vähemmän yleistä. Lakiesityksen tavoitteiden mukainen kotoutumisen nopeutuminen ja kotoutumista tukevien palveluiden tehostuminen pääkaupunkiseudulla on siten merkittävää koko Suomen tasolla.

Kotoutumisen edistämisen rahoitusjärjestelmää tulee edelleen kehittää väestönmuutoksia vastaavasti sen sijaan, että pääkaupunkiseudun resursseja työhön tosiasiallisesti vähennetään sekä tällä että tulossa olevalla TE2024-uudistuksella. On huomioitava, että lakiesityksessä ehdotettu ja sinänsä kannatettava kotoutumisen kokonaisvastuun siirto kunnille merkitsee uusia vastuita ja tehtäviä, jotka on täysimääräisesti korvattava kunnille.

Kotoutumisesta aiheutuvia kustannuksia korvattaisiin kunnille kotoutumislain perusteella laskennallisina korvauksina enintään kolmen vuoden kotoutumisajalta niiden osalta, jotka kuuluvat lain soveltamisalaan (2 §, 3 ja 4 momentti), kuten kansainvälistä suojelua saavat. Kiintiöpakolaisten osalta korvausaika on neljä vuotta. Kun kotoutumispalveluita järjestettäisiin muiden ryhmien osalta ja lakisääteisen kotoutumisajan jälkeen osana kunnan peruspalveluita, rahoitus järjestettäisiin valtionosuusjärjestelmän kautta, jossa yhtenä määräytymistekijänä on vieraskielisten määrä.

Helsinki kiinnittää huomiota laskennallisten korvausten määräytymiseen sekä valtionosuusjärjestelmän vieraskielisyyden perushintaan, jotka ovat riittämättömiä lakiesityksessä esitettyjen palveluiden sekä kotoutumista tukevien peruspalveluiden järjestämiseksi. Kunnalle tulevana uusina tehtävinä esitetään ohjaus- ja neuvonta (9 §), henkilöpiirin laajennus koskemaan myös muita kuin kansainvälistä suojelua saavia 12 §:n mukaisesti, osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi (12–13 §) ja yhteiskuntaorientaatio (23 §). Näitä kommentoidaan tarkemmin kunkin pykälän kohdalla sekä osiossa Valtion korvaukset, 8 luku.

Helsingin kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että kokonaisuudistuksen lausuntokierrokselle asetettu kommentointiaika on kohtuuttoman lyhyt.

Perusmuotoinen tai monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi ja kotoutumissuunnitelma (1–22 §)

Ehdotuksen 8 §:ssä ehdotetaan uutena toimenpiteenä kotoutumista edistävien palveluiden tarpeen ilmoitusta. Perusteluosion mukaan lakiehdotuksella edistettäisiin viranomaiskontaktin syntymistä niihin haavoittuvassa asemassa oleviin maahanmuuttajiin, joita ei tavoiteta esimerkiksi maksettavan etuuden perusteella (s. 120). Perusteluosiosta ei

kuitenkaan käy ilmi, mihin tietoon toimenpiteen vaikuttavuus perustuu. Ilmoitusvelvollisuuden käyttöönottamista tulee tarkastella myös yksilön perusoikeuksien ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta ja suhteessa moneen muuhun yhteiskunnan järjestämään palveluun, jossa henkilöiden tavoittaminen olisi toivottavaa, mutta jossa ilmoitusvelvollisuudesta ei säädetä.

Ehdotuksen 9 §:ssä säädettäisiin ns. matalan kynnyksen henkilökohtaisesta ohjauksesta ja neuvonnasta, joka erillisenä palveluna olisi uusi tehtävä kunnalle. Helsinki huomauttaa, että samalla on tärkeää kehittää kunkin palveluntarjoajan ja viranomaisen omia neuvontapalveluita niin, että ne tavoittavat myös vieraskieliset asukkaat, kuten esityksen perusteluissa (s. 164–165) todetaan. Perusteluissa viitataan hallintolain 8 §:ään ja sen 1 momenttiin, jonka mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Pääkaupunkiseudun toteuttama International House Helsinki on hyvä esimerkki toiminnosta, jossa eri viranomaisten palveluiden ohella on tarjolla kaupungin neuvontapalveluita.

Perheenyhdistämisen osalta esityksessä tulisi todeta, että Maahanmuuttoviraston tehtäviin tulee kuulua riittävä neuvonta perheenyhdistämistä hakeneelle. Lisäksi on kiinnitettävä huomiota neuvontatyön vastuisiin ja ohjaustyön ammatillisuuteen myös matalan kynnyksen neuvontapalveluissa.

Lakiehdotuksessa (12 §) uudeksi kotoutumispalveluiden kohderyhmäksi nostetaan lasten kotihoidon tukea saavat vanhemmat. Helsingin kaupunki pitää kohderyhmän laajentamista myönteisenä kehityksenä. Tämä on tärkeää sekä osallisuuden että sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta ja edistää myös heidän työllistymisen edellytyksiään myöhemmässä vaiheessa. Helsingin kaupunki korostaa, että työvoiman ulkopuolella olevien tavoittamisessa sekä ohjauksen ja neuvonnan toteuttamisessa riittävä resursointi ja pitkäjänteinen työ on avainasemassa.

Nykytilanteessakin Helsinki toteuttaa lastenhoitopalvelulla tuettua suomen kielen opetusta, mutta tällä hetkellä tästä ei ole säädetty laissa vaan sen toteuttaminen on vapaaehtoista. Lastenhoidolla tuetun koulutustarjonnan resursointi jää lakiesityksessä epäselväksi. Kunnan järjestämänä toiminnan tulee lastenhoidon ja tilojen osalta täyttää avoimen varhaiskasvatuksen vaatimukset, mutta tämä sivuutetaan lakiehdotuksessa. Palvelun järjestäminen henkilöstö- ja tilaresursseineen tulee kokonaisuudessaan ottaa huomioon valtion korvauksissa kunnille.

Esityksen perusteluissa (s. 141) todetaan, että valmistelussa arvioitiin myös mahdollisuutta lisätä hoitovapaa pidennysperusteeksi, jota se ei nyt lakiesityksessä ole. Perustelutekstissä on esitetty tähän selkeät ja kattavat perustelut. Hoitovapaalla olevien kotoutumisen haasteena on kuitenkin tyypillisesti se, että sopivaa kotoutumista tukevaa koulutusta lastenhoidolla ei ole tarjolla tai sitä on haasteellista sovittaa yhteen perhe-elämän, erityisesti lasten hoidon kanssa, jolloin ei ole mahdollisuutta osallistua kotoutumispalveluihin.

Varhaiskasvatukseen osallistuminen tukee lasten oppimisen valmiuksien parantumista sekä lisää osaltaan vanhempien työllisyyden mahdollisuuksia. Osallistumisasteen lisäys edellyttää riittävää määrää osaavaa henkilökuntaa, joka muodostuu jo nyt kaupungeille haasteeksi. On toivottavaa, että valtio huolehtii osaltaan myös ulkomaalaistaustaisten ammattilaisten joustavampien pätevöitymisen väylien luomisesta ja resursoinnista pitkäjänteisesti.

Sekä perusmuotoinen (12 §) että monialainen osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arviointi (13 §) näyttäytyvät lakiehdotuksessa ammatillisesti vaativan tason arviointi- ja ohjaustyönä sekä asiakkaan näkökulmasta pitkäkestoisena prosessina. Työ- ja toimintakyvyn arviointi on kirjattu molempiin palveluihin. Sen tulisi kuitenkin tapahtua aina monialaisesti tehtävässä arvioinnissa. Kokonaisuutena lakiehdotuksen mukaista arviointityön sisältöä tulee arvioida suhteessa käytettävissä oleviin henkilöstöresursseihin ja työssä vaadittavaan ammatilliseen osaamiseen.

Lakiehdotuksen perusteluosiossa (mm. sivut 30, 34, 38) tunnistetaan tarve erityistä tukea tarvitsevien osalta kotoutumiskoulutuksen ja sosiaali- ja terveystieteiden yhteensovittamiselle ja kuntoutusta ja kielikoulutusta yhdistävien mallien kehittämiseksi. Perusteluosion sivuilla 143–144 todetaan kuitenkin, että on tarkoituksenmukaisempaa lisätä esimerkiksi kielikoulutukseen kuntouttavia elementtejä kuin lisätä kuntoutukseen tai kuntouttavaan työtoimintaan kielen opetusta.

Helsingin kaupunki huomauttaa, että erityistä tukea tarvitsevat kotoutu- ja asiakkaat eivät muodosta yhtenäistä joukkoa, vaan eri tilanteissa olevat hyötyvät erilaisista palveluista. Pelkästään Helsingin työllisyyspalveluiden maahan muuttaneiden työllisyyttä edistävissä palveluissa on tällä hetkellä tunnistettu noin 550 asiakasta, joiden opinnot ovat vaikeutuneet muun muassa erilaisten oppimisvaikeuksien, trauman tai terveydellisten syiden vuoksi. Kotoutumiskoulutukseen osallistuminen vaatii jo riittävän hyvää terveydentilaa sekä hyviä oppimisvalmiuksia. Kotoutuja-asiakkaille, joiden terveydelliset haasteet eivät mahdollista opiskelua, tulee olla tarjolla esimerkiksi ammatillista kuntoutusta tai toimintakykyä tukevaa lääkinnällistä kuntoutusta. Vaikka kuntoutuksel-

listen elementtien lisääminen kielikoulutukseen on myönteinen kehityssuunta, tulee samalla kehittää sekä kielikoulusta sisältävää kuntoutusta että erikseen edistää kotoutuja-asiakkaiden mahdollisuutta kuntouttavaan työtoimintaan.

Lakiehdotuksessa ei tule riittävästi kuvatuksi, kuinka varmistetaan se, että kotoutuja-asiakkaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeet tulevat tunnistetuiksi perusmuotoisessa osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa. Erityisen oleellista tämä on haavoittuvien ryhmien osalta. Psykososiaalista tukea kotoutumisprosessissa ei ole huomioitu 11 §:ssä muutoin kuin välillisesti monialaisen palvelutarpeen ja suunnitelman sisältöinä. Ohjauksen sujuvuus kotoutumispalveluista hyvinvointialueen palveluihin tulee varmistaa, niin että tarvittaessa suunnitelmia tehtäisiin vahvasti yhdessä. Kunnan kotoutumisen edistämisen tehtäviä hoitaville tulisi säätää sosiaalihuoltolain 35 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus siltä osin kuin nykyisessä lainsäädännössä sitä ei ole jo säädetty.

Sosiaali- ja terveystoimet on oleellista nostaa tärkeäksi tekijäksi kotoutumisessa ja varmistaa se, että asiakkaat todella ohjautuvat oikeiden palveluiden piiriin. Laissa sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (2015/817, 4§) sosiaalihuollon ammattihenkilön ammatillisen toiminnan päämääräksi määritellään sosiaalisen toimintakyvyn, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen ja hyvinvoinnin lisääminen. Menetelmällisesti toiminta on monimuotoista ja vastaa hyvin kotoutumisen edistämisestä annetun lain tarkoitukseen sekä kotoutumisprosessin psykososiaaliseen tukeen. Hyvinvointialueiden todellisiin mahdollisuuksiin edistää maahanmuuttajien kotoutumista, osallisuutta ja hyvinvointia ja huolehtia henkilöstön osaamisen kehittämisestä tulee kohdentaa riittävästi voimavaroja.

12 §:n mukaisen osaamisen ja palvelutarpeen arvioinnin kohderyhmän soveltamisalaan tulisi sisällyttää työttömien työnhakijoiden ohella myös muut työnhakijat. Moni asiakas saattaa työskennellä hyvin pieniä tuntimääriä, työskennellä osaamistaan vastaamattomissa tehtävissä tai olla aloittanut omaehtoiset opinnot ennen työnhakijaksi ilmoittautumista. Jos näille asiakkaille ei tehdä säännönmukaisesti arviointia, on vaarana, ettei heidän palvelutarvettaan arvioida kotoutumisen palvelutarpeiden näkökulmasta tai ettei heille tarjota kotoutumista edistäviä palveluita. Muiden kuin työttömien sisällyttäminen kohderyhmään varmistaisi sen, että arvioinnin tekisi kohderyhmän tarpeita tunteva henkilöstö. Tämä olisi tehokas tapa kasvattaa työllisyyspalvelujen vaikuttavuutta alkuvaiheen maahanmuuttajien palvelussa. 20 §:n mukaan kotoutumisaika on lähtökohtaisesti kaksi vuotta ja kotoutumissuunnitelmaa tulee päivittää kerran vuodessa. Tämä tarkoittaa suunnitelman päivittämistä

vain kerran kotoutumisen aikana, mikä vaikuttaa käytännön kokemuksen perusteella vähäiseltä.

21 §:ssä säädettävä kotoutumissuunnitelman kahden vuoden enimmäiskesto on kotoutujien palvelutarve sekä palveluprosessit huomioiden liian lyhyt. Kotoutumissuunnitelman kestoa lyhennettäisiin perustelemalla, ettei tutkimusten mukaan kotoutumisen tuloksellisuuteen vaikuta suunnitelman kesto, vaan kuinka nopeasti palveluihin pääsee. Se miten kotoutumissuunnitelman kestoa lyhentämällä nopeutetaan palveluihin pääsyä, jää lakiesityksessä epäselväksi. Helsingin kaupunki korostaa, että kotoutumisajan lyhentäminen ei sinänsä tehosta kotoutumista, vaan kotoutumisen tuloksellisuuteen ja palveluihin pääsyyn vaikuttavat keskeisesti resursseihin yhteydessä olevat seikat kuten palveluvalikoima, palveluiden riittävyys sekä osaava ja riittävä ohjaavaa työtä tekevä henkilöstö.

Pahimmillaan kotoutumissuunnitelman enimmäiskeston lyhentäminen saattaa hidastaa kotoutumisprosessia, jos se estää asiakkaiden ohjautumisen tarvettaan vastaaviin palveluihin. Tämä korostuu erityisesti erilaisilla haavoittuvilla ryhmillä, kuten esimerkiksi luku- ja kirjoitustaidottomat, oppimisvaikeuksista kärsivät, traumataustaiset, työkyvyn selvittämistä tarvitsevat sekä asiakkaat, joiden asiakasprosessissa on tullut virheitä esimerkiksi palveluohjauksessa.

Esityksen mukaan kotoutumissuunnitelman päättyessä toteutettaisiin kotoutuja-asiakkaan osaamisen ja kotoutumisen palvelutarpeen päätösarviointi, jonka perusteella hänet ohjattaisiin työ- ja elinkeinoelämään, koulutukseen tai hänelle tarpeellisiin palveluihin riippuen hänen yksilöllisistä tavoitteistaan ja tarpeistaan. Mikäli kotoutuja-asiakas on työtön työnhakija, voitaisiin palvelutarpeen päätösarviointi suorittaa esimerkiksi työnhakukeskustelussa tai välttämättä erillistä loppukeskustelua ei tarvittaisi, jos hän jatkaisi työvoimapalveluiden asiakkaana. Helsingin näkemyksen mukaisesti tulisi määritellä täsmällisesti, että palvelutarpeen arviointi tehtäisiin kaikille asiakkaille riippumatta asiakkaan statuksesta.

Yhtenä lakiehdotuksen tavoitteena on nopeuttaa työvoiman saantia Suomessa. Helsingin kaupunki huomauttaa, että kotoutumisajan lyhentäminen tai palvelujen tehostaminen eivät yksistään riitä ensimmäisen työpaikan saantiin Suomessa. Tätä kynnystä tulee madaltaa palkkatuen mahdollistamisella myös kotoutuvalle asiakkaalle ja tämän kirjauksella lakiin.

Kotoutumiskoulutus (24–25 §) ja omaehtoisen opiskelun tukeminen (26–30 §)

Lakiesityksen 24 §:ssä säädetään kotoutumiskoulutuksen sisällöstä niille kotoutuja-asiakkaille, joiden oppivelvollisuus on päättynyt. Helsingin

gin kaupunki pitää kannatettavana, että aikuisten maahan muuttaneiden kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteet uudistetaan, sillä työvoimakoulutuksena ja omaehtoisena koulutuksena toteutettavat kotoutumiskoulutukset ovat oppivelvollisuuden ylittäneiden maahan muuttaneiden tärkeimmät kotoutumisen välineet.

Helsingin kaupunki kuitenkin huomauttaa, että kotoutumiskoulutuksen vaatimuksissa tulee huomioida paremmin työelämälähtöisyys sekä työllistymisedellytykset joko suoraan tai tuetusti. Kotoutumiskoulutuksen työharjoittelujaksoja tulee hyödyntää tehokkaammin kotoutumiskoulutuksen päätyttyä.

Helsingin kaupunki näkee valtakunnallisiin standardeihin perustuvan kielitaidon päättötestauksen myönteisenä uudistuksena. Kielitaidon päättötestaus antaa tietoa asiakkaan kielitaidon tasosta ja edistää asiakkaan tarvetta vastaavaa jatko-ohjausta. Päättötestauksen kehittämisessä tulee kuitenkin ottaa huomioon, että kotoutumiskoulutus ei muodosta yhtenäistä kokonaisuutta, jossa kaikki osallistujat etenevät samanlaista opintopolkua pitkin. Koulutukseen osallistuu myös muualla opintojaan suorittaneita tai opinnoissaan taukoa pitäneitä tai keskeyttäneitä opiskelijoita. Päättötestauksen kehittämisessä tulee lisäksi huomioida myös kotoutumiskoulutuksen kilpailutuksesta johtuvat koulutussentuottajien erot.

25 §:ssä säädetään kotoutumiskoulutuksen järjestämisestä. Merkittävä muutos on kotoutumiskoulutuksen järjestämisvastuun siirtyminen ELY-keskukselta kunnille. Helsingin kaupunki korostaa, että järjestämisvastuun siirtyessä kunnille, myös kotoutumiskoulutuksen kilpailutukseen liittyvää osaamista tulee vahvistaa ja isojen kaupunkien tulee voida toteuttaa kilpailutusta tarvittaessa yhteishankintana.

On myös tärkeää huomioida, että kotoutumiskoulutuksesta valtaosa järjestetään nykyisin omaehtoisina opintoina. Kunnalla ei järjestämisvastuun siirron jälkeen ole mahdollisuutta vaikuttaa näiden koulutusten järjestämisajankohtiin tai sisältöihin. Kotoutumissuunnitelman kestosta voi kuluu huomattava osuus sopivien omaehtoisten opintojen alkamisen odottamiseen.

Helsingin kaupunki ehdottaa, että omaehtoisina opintoina suoritettavat kotoutumiskoulutukset rinnastettaisiin työvoimapolitiisiin koulutuksiin silloin, kun yhdenvertaista työvoimapolitiista kotoutumiskoulutusta ei ole tarjolla työttömälle työnhakijalle. Tämä tarkoittaisi, että myös omaehtoisissa opinnoissa oppimateriaalin ja tutkinnon tunnustamisen kustannukset korvataan, eikä kotoutuja-asiakkaalle aseteta 2.5.2022 voimaan tulleen pohjoismaisen työhakumallin myötä työnhakuvelvollisuutta. Tämä olisi tärkeä muutos myös ruotsin kielellä kotoutuville, sillä

ruotsin kielellä kotoutuville on harvoin tarjolla työvoimapolitiittista koulutusta.

Helsingin kaupunki pitää erittäin myönteisenä 29 §:ssä esitettyä muutosta, jossa kotoutumissuunnitelman aikana aloitettuja omaehtoisia opintoja voidaan tukea työttömyysetuudella ehtojen täyttyessä myös tilanteissa, joissa kotoutumissuunnitelman 21 §:ssä säädetty enimmäiskesto täyttyy kesken tuettavan opintokokonaisuuden.

Perusteluosiossa 11 §:n kohdalla, sivulla 168 viitataan virheellisesti 24 pykälän sijaan 25 pykälään kotoutumiskoulutuksen kielitaidon päättöarviointia käsiteltäessä.

Yleiset kommentit kunnan kotoutumishjelmaan (11 §) ja monikielinen yhteiskuntaorientaatio (23 §)

Helsingin kaupunki kannattaa lakiehdotuksessa esitettyä kunnan kotoutumishjelmaa, jonka vähimmäissisällöstä säädetään 11 §:ssä. Kotoutumishjelma kokoaa hyvin yhteen kotoutumisen kannalta keskeisiä palveluita. Kyseessä on uusi toimenpidekokonaisuus kotoutumisen edistämiseksi. Helsingin kaupunki huomauttaa kuitenkin, että ohjelman sisällöstä tulee voida päättää joustavasti yhtäältä kunnan resurssien puitteissa ja toisaalta kotoutujien tarpeiden mukaisesti.

Uutena tehtävänä osana kotoutumishjelmaa kunnalle määritellään monikielisen yhteiskuntaorientaation järjestäminen 23 §:n mukaisesti. Vaikka omakielinen yhteiskuntaorientaatio on palveluna todettu asiakkaalle hyödylliseksi, sen järjestäminen on kuitenkin osoittautunut ongelmalliseksi. Helsingin työllisyyspalvelujen kotoutuja-asiakkaissa on tällä hetkellä edustettuna 98 eri äidinkieltä. Uudenmaan ELY-keskus on järjestänyt opetusmuotoisia jaksoja säännöllisesti kahdella kielellä (arabia, venäjä). Työhallinnon keskeinen haaste on ollut riittävien asiakasvirtojen saaminen sekä osaavien ohjaajien puute. On vaikea nähdä, miten asiakasvolyymin pienentyminen kuntatasoiseksi helpottaa järjestämistä, vaikka kunnat voisivatkin tehdä hankintayhteistyötä. Vaarana on, että yhteiskuntaorientaatio tullaan hoitamaan tulkattuna ja otsikotasolla niin, että vain vähemmistölle on tarjolla edes käännettyjä teksti-/videomateriaaleja. Helsingin kaupunki huomauttaa, että mikäli palvelun järjestämistä säädetään laissa, eri kieliset materiaalit tulee laatia keskitetysti valtion toimesta, jottei kuntien tarvitse ryhtyä käännösurakkaan kunkin itse. Helsingin kaupunki ehdottaa, että ELY-keskukset edistäisivät ja tukisivat kuntien yhteistyötä yhteiskuntaorientaation järjestämisessä sekä keräisivät seurantatietoa kurssien järjestämisestä.

Lain perusteluissa todetaan (s. 187), että kustannustehokkuussyistä monikielistä yhteiskuntaorientaatiota voi järjestää etänä. Etäopetus on

hyvä mahdollisuus turvata erikielisiä yhteiskuntaorientaatioita. Toisaalta etäopetus ei sovellu yhtä hyvin kaikille kohderyhmille, ja laissa voisikin olla suosituksia siitä, mille kohderyhmille lähiopetus on kannatettavaa. Myös kohderyhmän taloudelliset mahdollisuudet osallistua etäopetukseen (sopivien laitteiden hankinta tai lainausmahdollisuudet) vaihtelevat, ja siksi tulisi määritellä, miten kustannuksia voidaan korvata.

Yhteiskuntaorientaation toteuttamisen ammatillisuuteen, sisältöihin ja vaikuttavuuteen tulee myös kiinnittää merkittävää huomiota. Monikielisen yhteiskuntaorientaation tulee olla keskeisiltä osiltaan määrämuo- toista valtakunnallisesti, jotta ei ole yksittäisestä kunnasta kiinni, sisäl- tyykö orientaatioon esimerkiksi tasa-arvoasioita vai ei. Yhteiskuntao- rientaation järjestäjien kokemuksena myös on, että oppilaat kokevat koulutuksen liian lyhyeksi (vrt. Ruotsissa yhteiskunta- ja terveystorien- taatio on kestoltaan 100 h). Kunnille tulee kohdentaa riittävä rahoitus järjestää yhteiskuntaorientaatio, jolla on vaikuttavuutta sekä merkitystä osallistujille.

Useissa lakiehdotuksen kohdissa kansalaisyhteiskunnan rooli nostetaan merkittäväksi kotoutumisen edistäjänä ja kotoutumispalveluiden tuottajana. Helsingin kaupunki pitää lähtökohtaisesti kumppanuusnäkö- kulmaa tärkeänä. Ehdotuksessa ei kuitenkaan tule esiin, miten järjestö- jen, yhdistysten tai yhteisöjen kotoutumista edistävän toiminnan resur- sointi varmistettaisiin. On myös tunnistettava, että yhteistyö ja verkos- tomainen työskentelytapa kolmannen sektorin kanssa edellyttävät kun- nalta lisäresursseja, mikä tulee myös huomioida osana kustannusten korvaamista.

Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten palvelut (3 luku)

Helsingin kaupunki pitää lasten oikeuksien näkökulmasta myönteisenä uudistuksena sitä, että lakiesitys oikeuttaisi kunnan ja hyvinvointialueen saamaan korvauksia kansainvälistä suojelua saaville alaikäisenä ilman huoltajaa saapuneille nuorelle järjestämistään palveluista, vaikka oles- keluluvan saamisesta olisi kulunut yli 10 vuotta tai vaikka lapsi tai nuori olisi saanut jo Suomen kansalaisuuden.

Helsingin kaupunki näkee myös perusteltuna alaikäisenä ilman huolta- jaa tulleiden lasten ja nuorten palvelujen siirron hyvinvointialueen vas- tuulle. Kannatettavia uudistuksia ovat myös sosiaalihuoltolain muutta- misesta annettavan lain rajoitustoimenpiteitä koskeva sääntely. Lisäksi Helsingin kaupunki näkee myönteisenä uudistuksena edustajarekisterin perustamisen alaikäisen lapsen edustajista sekä edustajatoiminnan kehittämisen.

Kuntaan ohjaaminen (4 luku)

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Kunnan kuntapaikalle ohjattavan vastaanottoon liittyviä tehtäviä (42 §) koskevissa perusteluissa todetaan, että kuntien ja hyvinvointialueiden on rakennettava toimiva yhteistyömalli. Kuntaan ohjaamista koskevaa säädöstä (41 §) tulee muuttaa siten, että kuntaan ohjaamisesta kunta-
paikalle sovitaan ELY-keskuksen, kunnan ja hyvinvointialueen kesken kaikkien henkilöiden osalta eikä ainoastaan silloin, kun on kyse alaikäisestä ilman huoltajaa tulleesta lapsesta.

Hallituksen esityksen mukaan kuntapaikalle ohjattaviin kuuluisivat kiintiöpakolaiset tai vastaanottokeskuksen tunnistamat haavoittuvassa asemassa olevat. Yhdenvertaisuusvaltuutetun 8.7.2021 esittämän näkemyksen mukaan haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin kuuluu useita erilaisia ryhmiä ja haavoittuvuutta aiheuttavat eri tekijät, kuten fyysinen tai psyykinen terveydentila. Lisäksi haavoittuvassa asemassa ovat esimerkiksi kidutuksen, raiskauksen tai muun vakavan väkivallan uhriksi joutuneet henkilöt ja ihmiskaupan uhrin lapset turvapaikanhakijoina tarvitsevat erityistä suojelua ja ovat aina haavoittuvassa asemassa. Lainsäädäntö tunnistaa myös alaikäisten lasten yksinhuoltajat, ras-
kaana olevat henkilöt, vammaiset henkilöt, ihmiskaupan uhrin ja ikään-
tyneet ihmiset haavoittuvassa asemassa oleviksi.

Helsingin viime aikoina kuntapaikoille vastaanottamissa, vastaanotto-
keskuksen haavoittuvassa asemassa oleviksi katsomilla pakolaisilla tai
kiintiöpakolaisilla on kaikilla ollut merkittävä sosiaali- ja terveyspalvelu-
jen tarve. Kuntapaikalle kuntaan ohjaamisessa tulee jatkossa erityisek-
si kysymykseksi palvelujen saaminen esimerkiksi tilanteessa, jossa
henkilö jo kuntaan siirtyessään tarvitsee asumispalveluja, laitoshoidon
tai muita hoivapalveluja. Sen vuoksi 41 §:ää tulisi muuttaa niin, että
kuntaan ohjaamisessa kuntapaikoille sovitaan yhdessä kunnan ja hy-
vinvointialueen kesken.

Kunnan kuntapaikalle ohjattavan vastaanottoon liittyviä tehtäviä koske-
vassa 42 §:ssä tehtävien määrittelystä kunnan ja hyvinvointialueen
kesken on myös tarpeen voida sopia eri kuntien ja hyvinvointialueiden
kesken paikallisten tarpeiden ja voimavarojen mukaisesti. Sosiaali- ja
terveydenhuollon palvelujen tarpeen määrittelyä ei myöskään voida
tehdä kunnassa, vaan se tehdään hyvinvointialueella sosiaali- ja ter-
veydenhuollon lainsäädännön mukaisesti.

Esityksen 42 §:ssä todettu asunnon järjestämistä koskeva raja-
us alaikäisenä ilman huoltajaa tulleelle lapselle tulee heikentämään täysi-
ikäistyneiden nuorten tilannetta nykyisestä. Helsingin kaupunki ei kan-
nata tätä, vaan katsoo tarpeelliseksi sisällyttää kuntien tehtäviin asun-
non järjestämisen myös perheryhmäkodeista tai muista asumismuo-
doista itsenäistyneille nuorille heidän täytettyään 18 vuotta.

Kunnan, hyvinvointialueen ja valtion tehtävät (5–7 luvut)

Lakiesityksen 43 §:ssä säädetään kotoutumisen edistämisen suunnittelusta, kehittämisestä ja seurannasta kunnassa. Lakiesityksen mukaan kunnilla olisi jatkossakin velvoite kotoutumisen edistämisen suunnitteluun, mutta sitä voitaisiin toteuttaa erillisen asiakirjan sijaan osana kunnan muuta strategista suunnittelua. Suunnittelussa olisi huomioitava vähintään maahan muuttaneiden työllisyyttä, koulutusta, hyvinvointia ja terveyttä, asumista, osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa, oman kielen ja kulttuurin ylläpitämisen mahdollisuuksia sekä hyvien väestösuhteiden edistämistä koskevat tavoitteet sekä niitä tukevat toimenpiteet. Useita näistä osa-alueista käsitellään jo kunnan muissa lakisääteisissä suunnitelmissa, kuten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelmassa ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmissa. Uudistus voi näin ollen vähentää epätarkoituksenmukaista päällekkäistä tavoiteasetantaa ja toimenpidesuunnittelua, mutta toisaalta riskinä voi olla kotoutumisen edistämisen kokonaisuuden vaikeampi hahmottaminen ja seuranta, mikäli se pirstoutuu moniin eri asiakirjoihin.

Kunnan edellytetään myös raportoivan vähintään kahden vuoden välein kotoutumisen edistämisen tavoitteiden saavuttamisesta ja toimenpanon toteutumisesta alueelliselle ELY-keskukselle. Voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti kunta päivittää kotouttamishjelman neljän vuoden välein ja raportoi siitä paikalliselle ELY-keskukselle. Helsingin kaupunki katsoo, että lakiehdotuksen mukainen laaja ja tiheä raportointivelvoite ei ole tarkoituksenmukainen. Jos tällainen velvoite ylipäätään asetetaan, raportointisyklin tulisi edelleen olla vähintään neljä vuotta. Lisäksi 46 §:ssä esitetty kunnan ja maahanmuuton edistämisen yhteistyöryhmän osalta Helsingin kaupunki katsoo, että yhteistyöfoorumien tarkoituksenmukaisuus on arvioitava paikallisella tasolla.

Lakiehdotus on sisäisesti epäjohtonmukainen, kun siinä samanaikaisesti ollaan siirtämässä kotoutumisen kokonaisvastuuta kunnille ja antamassa kunnan kotoutumispalveluiden järjestämiseen ja niiden sisältöihin liittyvää yksityiskohtaista sääntelyä ja ohjausta sekä edellyttämässä laajaa ja raskasta raportointia ELY-keskukselle. Kotoutumis- ja kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisestä tulee voida päättää paikallisella tasolla tarkoituksenmukaisimmalla ja joustavalla tavalla.

Muutoin kotoutumista edistävien palveluiden yhteensovittamisen osalta (45 §) asiaa on käsitelty kotoutumisen ja osaamisen palvelutarpeen arvioinnin kohdalla.

Valtion korvaukset (8 luku)

Lakiesityksessä kunnalle asetetaan monia uusia tehtäviä, joiden taloudellisia vaikutuksia ei ole lakiesityksessä kattavasti arvioitu. Tämä on

merkittävä epäkohta olkoonkin, että tilanne on sama myös monessa muussa lainuudistuksessa. Lainvalmistelun laatutasoa pitäisi tältä osin olennaisesti kohentaa.

Helsinki pitää sekä laskennallisia korvauksia että valtionosuuden vieraskielisyyden perushintaa ilmeisen riittämättöminä ja edellyttää, että molempien korvausten osalta huomioidaan lakiesityksessä esitettyjen palvelujen järjestämisen todelliset kustannukset. Laskennalliset korvaukset jäävät todellista kustannustasoa alhaisemmiksi eivätkä riitä kattamaan todellisia kustannuksia.

Matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelujen järjestäminen esitetään korvattavaksi kunnille osana peruspalvelujen valtionosuutta, kun se tällä hetkellä korvataan osin valtionapuna. Ehdotettu rahoitus on riittämätön. Lisäksi kustannuksissa tulee huomioida laissa mainittu asettautumisen tuen neuvonta, jota ei ole lakiesityksessä huomioitu kustannusten osalta riittävästi.

Lakiesityksen perusteluissa s. 91 taulukossa 1 on esitetty laskennallisen korvauksen jakautuminen ja määrät kunnille ja hyvinvointialueille. Osaamisen ja palvelutarpeen arviointiin on esitetty kunnalle 29 euroa ja hyvinvointialueelle 65 euroa. Korvaustaso on täysin riittämätön sekä perusmuotoiseen että monialaiseen palvelutarpeen arviointiin. Nykyisen lain mukaisiin alkukartoituksiin kuuluu esimerkiksi työllisyyspalvelujen asiantuntijalta arviolta keskimäärin 1,5 tuntia. Tämän lisäksi aikaa menee valmisteluihin (ajanvaraukset, kutsu) sekä kirjauksiin (URA). Lisäksi osaamisen syvällisemmäksi kartoittamiseksi on osan asiakkaiden kohdalla käytettävä erillisiä ammatillisten opettajien toteuttamia kartoituspalveluja, joiden nykyinen hintataso on Uudellamaalla 400 € (alvoton) asiakasta kohden.

Muuttoliikkeen vaikutukset näkyvät kustannusten korvauksissa Helsingissä siten, että kotoutumispalvelut on korvattu laskennallisina korvauksina Suomeen muuttaneen ensimmäisessä kotikunnassa. Mikäli henkilö muuttaa ensimmäisestä kotikunnasta vasta, kun kotoutumisaika palveluineen on jo ohi, mutta hänellä ilmenee edelleen tosiasiallisesti tarve kotoutumista tukeville palveluille, niiden kustannukset tulevat seuraavassa kotikunnassa huomioiduksi peruspalveluiden valtionosuudessa. Ulkomaalaistaustaisten muuttoliike muista kunnista kohdistuu viiveellä ennen kaikkea pääkaupunkiseudulle. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että pääkaupunkiseudun osuus Irakissa syntyneiden määrän kasvusta oli vuosina 2016–2021 68 %.

Työvoimapalveluiden järjestämisestä ja rahoituksesta säädetään työvoimapalvelu-uudistuksen yhteydessä, mutta sillä on vaikutusta myös kotoutumislain uudistukseen, kuten esityksen perustelutekstissä sivulla

74 todetaan. Lausuntokierroksella olevan esityksen mukaan TE-palveluiden rahoituksessa ei oteta erityisesti huomioon maahan muuttaneiden asiakkaiden intensiivisempää palveluntarvetta. Työvoimakoulutuksina toteutettaviin kotoutumiskoulutuksiin aiemmin käytetyn 30 M € jakaminen mekaanisesti vieraskielisyyden perusteella valtiosuusjärjestelmässä ei ohjaa rahoitusta niiden asiakkaiden palveluihin, jotka kotoutumispalvelua eniten tarvitsevat, vaan hajauttaa resursseja alueille, joilla kotoutumispalvelujen tarve on hyvin vähäinen.

On myös otettava huomioon, että palveluiden uudelleen järjestäminen ja uusien velvoitteiden mukaiset järjestelyt aiheuttavat lisäkustannuksia muun muassa lisääntyneiden asiakastarpeiden johdosta. Pelkkä vieraskielisten määrä kunnan asukkaista ei vielä ota huomioon suurien kaupunkien muuta maata haasteellisempaa toimintaympäristöä.

Tällä hetkellä työvoimakoulutuksena järjestettävän kotoutumiskoulutuksen nykyinen edullinen hinta perustuu osin suuriin ostomääriin. Monikielistä yhteiskuntaorientaatiota järjestetään nyt ryhmämuotoisena suurimmille kieliryhmille, mikä on kustannustehokas ratkaisu. Palvelun ulottaminen kaikille kieliryhmille muuttaisi järjestämistapaa niin, että koulutuksen kustannukset per osallistuja tulisi moninkertaistumaan tai monikymmenkertaistumaan. Nykyisestä järjestämistavasta ei voida enustaa tulevia kustannuksia, vaikka perusteluissa onkin arvioitu 500 € yksikkökustannus 15 hengen ryhmille. Lisäksi pienimmissä kieliryhmissä opetus tultaisiin käytännössä järjestämään tulkattuna, joka moninkertaistaisi opetuksen kustannukset.

Esityksen mukaan tulkitsemisesta aiheutuneet kustannukset korvattaisiin laskennallisina korvauksina sekä valtiosuus-kustannuksina, jolloin nykyisestä korvausten hakemisesta valtiolta luovuttaisiin. Helsinki pitää myönteisenä, että rahoituksen uudistus yksinkertaistaisi nykyisin tulkitsemisen korvausten hakemiseen liittyvää hallinnollista työtä.

Uudistuksen rahoitusmallissa olevat ongelmat ovat niin merkittäviä, että ne tulisi korjata ennen kuin lakiesitys annetaan eduskunnalle.

Tiedonsaanti ja tietojärjestelmä (9 luku)

Helsingin kaupunki huomauttaa, että tiedonsaannin ja tietojärjestelmien osalta lakiesityksen haasteena on se, että lain pohjalta käyttöön tulevat eri järjestelmät kunnan kotoutumispalveluille, työllisyyspalveluille ja hyvinvointialueelle. Useampi asiakastietojärjestelmä aiheuttaa jo lähtökohtaisesti haasteita tiedonvälitykselle sekä ylimääräistä työtä. Mittava erillinen tietojärjestelmä ei siten tehostaisi kotoutumista, mikä on lakiuudistuksen keskeinen tavoite.

Esityksestä ei myöskään käy ilmi, miten esimerkiksi monialainen palvelutarpeenarvio ja siihen liittyvä tiedonvälitys pystyttäisiin toteuttamaan eri toimijoiden välillä tietoteknisesti järkevästi. Kunnan kotoutumisen työntekijöillä ei ole ammattipätevyysvaatimusta, jolloin heillä ei voi olla oikeutta hyvinvointialueen asiakas- ja potilastietoihin.

Kotoutumisen edistämisessä tulee hyödyntää valtakunnallisen tietovarannon lisäksi valtakunnallista asiakastietojärjestelmää, jotta ratkaisu on yhteiskunnan kannalta kokonaistaloudellisesti järkevä. Se vähentää julkishallinnon kokonaiskustannuksia, päällekkäisten järjestelmien kehittämistä sekä ehkäisee hajautetun mallin tietoturvariskejä.

Toimivan ja laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseen tarkoitettua asiakkuudenhallintajärjestelmän tulee olla käytössä lain voimaantuloon mennessä. Tarkoituksenmukaisinta olisi, että kotoutumisen alkuvaiheen asiakastiedot olisivat itsenäinen henkilötietorekisteri TE-digihankkeessa kehitettävässä työvoimapalveluiden asiakastietojärjestelmässä. Näin kotoutumista edistävät koulutuspalvelutuottajat saadaan tehokkaimmin integroitua asiakkuudenhallintajärjestelmään. Lisäksi sosiaali- ja terveystoimen ja työvoimapalveluiden tietojärjestelmien yhteen toimivuus monialaista palveluprosessia varten on rakennettavissa kustannustehokkaimmin rajapintaratkaisujen näkökulmasta, mikäli perustana käytetään työvoimapalveluiden asiakastietojärjestelmää.

Valtakunnallisen tietovarannon ja asiakasjärjestelmän kehittämiseen sekä ylläpitoon on syytä varata riittävä rahoitus, joten alustava ylläpito hinta noin miljoonaa euroa vuodessa vaikuttaa pieneltä ja sitä tulee vielä tarkistaa. Järjestelmän kehittämisen tulee olla käyttäjälähtöistä, joten käyttäjien osallistaminen ja tekemisen läpinäkyvyys vaatii oman resurssin ja kehitysrahoitusta.

Valtakunnallisen tietovarannon ja asiakasjärjestelmän kehittämisessä tulee huomioida tiedonhallintalain 5 luvussa olevat vaatimukset sähköisestä muodosta ja sähköiseen muotoon muuttamisesta sekä tietoineistojen luovuttamisesta teknisen rajapinnan kautta (säännönmukainen luovuttaminen). Näiden vaatimusten huomioiminen parantaa sähköistä tiedonhallintaa sekä yhdenmukaistaa palvelua eri asiointikanavien kautta.

Kotoutumislakia koskevaan lakiehdotukseen sisällytettäisiin uutena elementtinä viranomaisen tai muun tahon toimesta mahdollisuus tehdä kunnan kotoutumisesta vastaavalle taholle ilmoitus henkilöstä, joka tarvitsisi kotoutumisen tukea, muttei ole hakeutunut palveluiden piiriin. Lakiehdotuksella edistettäisiin viranomaiskontaktin syntymistä erityisesti niihin haavoittuvassa asemassa oleviin maahanmuuttajiin, joita ei tavoiteta esimerkiksi maksettavan etuuden perusteella. Helsingin

kaupunki huomauttaa, että esitetyn ilmoittautumiskäytännön vaikutukset jäävät esityksessä epäselviksi. Lisäksi tulee määritellä tarkemmin, kenestä ilmoitus voitaisiin tehdä, sillä kotoutumisen tukea tarvitsevat myös monet pitkään maassa olleet henkilöt, joilla ei kuitenkaan ole tosiasiallista pääsyä kotoutumispalveluiden piiriin.

Yleiset kommentit muihin lakiehdotuksiin

Ei kommentteja.

Vaikutusten arviointi ja muut perusteluja koskevat huomiot

Helsinki pitää myönteisenä lakiehdotuksen lähtökohtaa vahvistaa osallisuutta. Esityksessä maahan muuttaneiden osallisuuden vahvistaminen nähdään asiana, joka automaattisesti seuraisi lakiehdotuksen esittämistä toimenpiteistä, kuten kunnan velvollisuudesta yhteensovittaa eri palveluita, kotivanhempien tavoittamisesta laajemmin kotoutumispalveluiden piiriin tai monikielisestä yhteiskuntaorientaatiosta. Helsingin kaupunki pitää tärkeänä, että osallisuuteen liittyvien tavoitteiden toteutuminen on sidoksissa siihen, millä tavoin lakiehdotuksen uudistukset ylipäänsä resursoidaan ja saadaan käytännössä toteutettua eri tasoilla.

Tärkeää on huomioida myös, että kotoutumista ruotsin kielellä tulee seurata erikseen.

Lakiesityksen sosiaali- ja terveysvaikutuksia koskevassa osiossa käsitellään kotoutumissuunnitelman enimmäiskeston lyhentämisen mahdollisia kielteisiä vaikutuksia. Niiden osalta todetaan, että ”enimmäisajan lyhentämisen ei itsessään voida ennakoida heikentävän haavoittuvassa asemassa olevien kotoutumisen mahdollisuuksia, jos palvelujärjestelmä tuottaa tälle ryhmälle heidän tarpeitaan vastaavia ja tuloksellisia palveluita”. Lyhennetyin keston kielteisten vaikutusten minimointi edellyttää siis yhtäältä sitä, että palvelut tehostuvat niin, että myös haastavista lähtökohdista tulevilla on lyhyemmässä ajassa mahdollista saavuttaa asetetut kotoutumisen tavoitteet ja toisaalta myös sitä, että kunnan yleinen palvelujärjestelmä pystyy riittävällä tavalla kattamaan näiden ryhmien erityistarpeita kotoutumissuunnitelman voimassaolon päättymisen jälkeen. Helsingin kaupunki näkee nämä tavoitteet kunnan himoisina, ja huomauttaa, että on tärkeää seurata, miten toimivia palvelupolut käytännössä ovat erityisesti kotoutumisen näkökulmasta heikommassa asemassa olevien kannalta.

Lakiesityksen fokus on työllistymisen edistämisessä, eikä se näin ollen kata iäkkäiden maahan muuttaneiden kotoutumisen näkökulmaa. Helsingin kaupunki korostaa, että palvelujärjestelmän tulee pystyä vastaamaan myös iäkkäiden maahan muuttaneiden palvelutarpeisiin, esimerkiksi tukemaan kielen oppimista ja digiasiointivalmiuksia. Iäkkääm-

mistä omaisista ja läheisistä huolehtiminen voi olla myös yksi tekijä, joka vaikeuttaa kotona olevien työkäisten naisten täysipainoista kotoutumispalveluihin osallistumista ja työllistymistä.

Esityksessä tuodaan erittäin laaja-alaisesti esiin huoli ja tarve erityisen haavoittuvassa asemassa olevien palveluista ja heidän tavoittamisestaan. Kansainvälistä suojelua saaneiden haavoittuvuusasema ja hyvinvointialueen palveluiden tarve eivät kuitenkaan nouse lakiluonnoksessa erityisesti esille, vaikka kansainvälistä suojelua saaneet ovat lähes aina paljon monialaisia palveluita tarvitsevia. Haavoittuvaa asemaa ei myöskään tarkemmin määritellä eikä sen yhteydessä huomioida muun muassa kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmis-kaupan uhrien tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 6 §:n soveltamista haavoittuvassa asemassa olevaan. Edellä mainittu pykälä toimeenpanee Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden vastaanottoa jäsenvaltioissa koskevia vaatimuksia.

Käsittely

Vastaehdotus:

Jussi Halla-aho:

Lisätään kappaleen (72) jälkeen uusi kappale:

Vaikeasti kotoutuva ja työllistyvä ulkomaalaisväestö keskittyy voimakkaasti Helsinkiin ja muualle pääkaupunkiseudulle sekä suoran että sekundäärisen, maan sisäisen, muuttoliikkeen vuoksi. Kotouttamistoinenpiteiden vaikutukset ovat jääneet kokonaisuutena arvioiden vähäisiksi, ja maahanmuutolla on huomattava kielteinen vaikutus Helsingin julkisiin menoihin, asuinalueiden ja koulujen eriytymiseen sekä jengi- ja muuhun väkivaltarikollisuuteen. Siksi Helsinki korostaa, että samalla, kun maassa jo olevia ihmisiä on pyrittävä integroimaan työmarkkinoille, haasteellisen maahanmuuton määrää on vähennettävä tehokkaan maahanmuuttopolitiikan keinoilla.

Jussi Halla-ahon vastaehdotusta ei kannatettu, joten se raukesi.

Jussi Halla-aho jätti eriävän mielipiteen, joka oli perusteluiltaan saman sisältöinen kuin vastaehdotus.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Ilkka Haahtela, maahanmuutto- ja työllisyysjohtaja, puhelin: 310 25565
ilkka.haahtela(a)hel.fi
Miia Koivu, erityissuunnittelija, puhelin: 310 34334
mii.koivu(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote

Työ- ja elinkeinoministeriö

Otteen liitteet

Esitysteksti

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle kotoutumisen edistämiseksi laiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kotoutumisen edistämistä. Samalla kumottaisiin voimassa oleva saman niminen laki. Lakiehdotuksella pyritään nopeuttamaan ja tehostamaan maahan muuttaneiden kotoutumista ja työllistymistä parantamalla ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta, nopeuttamalla palveluihin pääsyä, tavoittamalla maahan muuttaneita palveluihin nykyistä kattavammin maahanmuuton alkuvaiheessa sekä kehittämällä kotoutumisen alkuvaiheen palveluita kokonaisvaltaisesti. Lain tarkoituksena on edistää kotoutumista ja hyviä väestösuhteita, ja siten vahvistaa maahan muuttaneiden yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Lisäksi lakiesityksen tavoitteena on edistää maahan muuttaneiden työllisyyttä, osallisuutta, hyvinvointia ja terveyttä.

Kotoutumista edistävän lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2024 loppupuolella.

Lausunto on pyydetty antamaan lausuntopalvelussa 10.6.2022 mennessä. Lisäaikaa lausunnon toimittamiselle on saatu kaupunginhallituksen käsittelyä varten 14.6.2022 saakka. Kohtuuttoman lyhyen lausuntoaajan vuoksi kaupungin sisäiset lausunnot on pyydetty lautakuntien sijaan toimialoilta, eikä kaupunginhallituksessa ole pöydällepanovaraa.

Päätösehdotus perustuu sosiaali- ja terveystoimialan, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan lausuntoihin sekä kaupunginkanslian osallisuus- ja neuvontayksikön, maahan muuttaneiden työllisyyttä edistävien palveluiden sekä talous- ja suunnitelluosaston kommentteihin. Lausunnot ja kommentit ovat olleet keskenään ristiriidattomia.

13.06.2022

Asia/13

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Ilkka Haahtela, maahanmuutto- ja työllisyysjohtaja, puhelin: 310 25565
ilkka.haahtela(a)hel.fi
Miia Koivu, erityissuunnittelija, puhelin: 310 34334
mii.a.koivu(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Otteet

Ote
Työ- ja elinkeinoministeriö

Otteen liitteet
Esitysteksti

Tiedoksi

Kaupunginkanslia